

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії
Львівського державного
університету внутрішніх справ
полковник поліції

Роман БЛАГУТА

« 22 » 2021 р.

ПРОГРАМА

**вступного випробування з комплексного екзамену з фахових дисциплін
(фінанси, банківська система, гроші та кредит)
для здобуття освітнього ступеня «магістр»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

ЗМІСТ

I. ЦІЛЬОВА НАСТАНОВА.....	3
II. ЗМІСТОВА ЧАСТИНА.....	7
2.1. Фінанси	7
Перелік рекомендованої літератури.....	14
2.2. Банківська система	15
Перелік рекомендованої літератури.....	20
2.3. Гроші та кредит	21
Перелік рекомендованої літератури.....	26
III. ПИТАННЯ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ.....	27

I. ЦІЛЬОВА НАСТАНОВА

Вступне випробування проводиться з метою визначення рівня теоретичної та методичної підготовленості вступників для вступу за освітнім ступенем «магістр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Завданням вступного випробування є:

- перевірка й оцінка теоретичних знань;
- перевірка й оцінка практичних навичок і вмінь;
- перевірка й оцінка професійної підготовленості вступників;
- виховання у вступників відповідальності за результати своєї особистої праці.

Вступне випробування сприяє активізації навчально-пізнавальної діяльності вступників, підвищенню ефективності засвоєння ними навчальних програм з професійної підготовки.

Вступаючи до Львівського державного університету внутрішніх справ за освітнім ступенем «магістр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», вступники повинні знати:

- об’єктивні передумови виникнення, суть, функції, характерні ознаки фінансів;
- структуру фінансової системи і принципи її побудови;
- суть, функціональні ланки, умови результативності, тактику і стратегію фінансової політики;
- поняття фінансового механізму, його складові елементи;
- теоретичні основи організації, функціональні елементи, організаційну структуру управління фінансами;
- призначення, класифікацію, етапи, методи фінансового планування;
- суть, мету, принципи, форми, методи фінансового контролю;
- соціально-економічну природу, елементи, принципи організації і функціонування податкової системи;
- місце та роль бюджету держави в системі державних фінансів, джерела формування бюджетного фонду і напрями їх використання;
- структуру бюджетної системи і принципи організації бюджетного устрою;
- основи організації регіональних фінансів;
- причини виникнення, форми державного кредиту, види державного боргу і способи коригування державної позикової політики;
- суть, форми, види страхування, сегменти і проблеми функціонування страхового ринку в Україні;
- визначальні риси фінансів підприємств, джерела формування та напрями використання фінансових ресурсів підприємств різних форм власності та господарювання;
- об’єктивні засади, структуру, інструменти фінансового ринку;
- теоретико-практичні основи використання фінансів у сфері зовнішньоекономічних відносин;

- основні закони грошового обігу, види та методи застосування грошово-кредитних інструментів для регулювання грошово-кредитної сфери;
- математичні та числові методи, які використовуються у грошовій та кредитній сферах;
- методи аналізу й оцінювання показників ефективності грошово-кредитної політики;
- основи організації фінансів у банківських установах, страхових компаніях та основ функціонування фінансового ринку.
- сучасне інформаційне та програмне забезпечення, володіти інформаційними технологіями у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- склад та структуру банківської системи України;
- завдання на функції Центрального банку;
- формування ресурсної бази банківських установ;
- порядок відкриття банками рахунків у національній та іноземній валюті;
- режим функціонування банківських рахунків у національній та іноземній валюті;
- особливості касових операцій у комерційних банках та за безготівковими розрахунками;
- структура доходів та витрат комерційного банку;
- особливості депозитних та кредитних операцій комерційних банків;
- операції в іноземній валюті;
- лізингові операції тощо.

*Вступаючи до Львівського державного університету внутрішніх справ за освітнім ступенем «магістр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», вступники повинні **вміти**:*

- чітко обґрунтувати понятійно-термінологічний апарат в сфері фінансів;
- застосовувати при прийнятті рішень фінансові методи, важелі, стимули, санкції;
- використовувати у фінансовій практиці методи управління фінансами, фінансового планування, організаційні форми фінансового контролю;
- обчислювати суми податків та інших обов'язкових надходжень до бюджету держави та бюджетів і регіональних фондів територіальних громад;
- розраховувати асигнування з бюджету в розрізі окремих груп видатків;
- ефективно поєднувати форми і методи бюджетного планування на різних стадіях бюджетного процесу;
- визначати джерела формування фінансових ресурсів підприємницьких структур, оптимізувати їх рівень і структуру;
- вживати заходи щодо зміцнення фінансової стійкості і платоспроможності суб'єктів підприємництва на основі використання різних форм і видів страхування;

- практично застосовувати фондові інструменти в діяльності на ринку цінних паперів і валютних ринків;
- аналізувати і прогнозувати шляхи і параметри розвитку грошово-кредитної системи;
- проводити облік операцій в фінансово-кредитних установах;
- провадити контроль за дотриманням порядку надання фінансових послуг та виконання бюджетів;
- здійснювати операції на фінансовому ринку;
- володіти навичками роботи з комп'ютером та користуватися програмним забезпеченням обробки даних у сфері фінансів;
- використовувати професійні знання для статистичної обробки даних та математичного моделювання фінансових процесів;
- презентувати результати власної роботи, наукового та практичного матеріалу; нагромадження первинної інформації для виконання закріплених посадових обов'язків;
- аналізувати діяльність установи банку як в цілому, так і окремих його операцій;
- визначати особливості активних і пасивних операцій комерційних банків;
- здійснювати необхідні розрахунки, пов'язані з операціями;
- вести документальне оформлення операцій;
- визначити фінансовий результат діяльності комерційних банків.

Бути ознайомленим:

- з особливостями побудови фінансової системи України та взаємозв'язками між її сферами та ланками;
- з принципами побудови бюджетної системи України, формуванням доходів та видатків бюджету, міжбюджетними відносинами;
- з порядком нарахування та сплати податків та зборів;
- з методами діагностування фінансового стану підприємств;
- з особливостями функціонування інститутів фінансового ринку;
- з поняттям, функціями та особливостями використання грошей;
- з суттю, формами прояву, причинами та наслідками інфляції;
- з порядком нарахування та сплати відсотків за кредитом/депозитом;
- з порядком формування, встановлення та регулювання валютного курсу.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

Кожен білет містить 25 тестових завдань, правильна відповідь на завдання оцінюється в 4 бали.

Категорично заборонено робити будь-які виправлення в тестових завданнях. Виправлені відповіді у будь-якому випадку вважаються недійсними і не зараховуються вступнику незалежно від їх правильності. Не дозволено перекреслювати, писати олівцем та пізніше обводити чорнилом, двічі обводити ту саму букву чорнилом, стирати написане гумкою тощо. Не дозволяється залишати незаповненими клітини відповідей. Не дозволяється робити

вступникам позначки чи будь-які записи на полях тестових завдань. Відповідальність за дотримання правил заповнення тестових завдань покладається на вступника.

При перевірці результатів вступного випробування вступника екзаменатори оцінюють у тестових завданнях відповіді вступника за кожну його відповідь і під тестовими завданнями виставляють сумарну кількість балів (числом і словами), яку набрав вступник. Роботи всіх вступників перевіряються членами екзаменаційної комісії, про що робиться запис після виставленої суми набраних балів вступником.

II. ЗМІСТОВА ЧАСТИНА

2.1. ФІНАНСИ

Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів

Фінансові відносини як предмет фінансової науки. Зміст фінансів як об'єктивної економічної категорії. Методологічні основи дослідження фінансових явищ і процесів. Фінансова наука.

Фінанси як економічна категорія. Об'єктивні передумови існування фінансів. Характерні ознаки фінансів. Їх суспільне призначення „двоїста сутність фінансів. Фінанси як суспільні, економічні, грошові, розподільчі, фондоутворюючі відносини. Фінансові фонди як матеріальні носії фінансових відносин.

Функції фінансів. Розподільча функція та механізм її дії в ринкових умовах. Первинний і вторинний фінансовий розподіл. Об'єкти і суб'єкти фінансового розподілу.

Контрольна функція фінансів. Суспільне призначення фінансового контролю як форми реалізації контрольної функції фінансів. Дискусійні питання щодо суті і функцій фінансів.

Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями в процесі вартісного розподілу. Фінанси і ціна. Фінанси і заробітна плата. Фінанси і кредит.

Фінансові ресурси, їх суть і призначення. Класифікація фінансових ресурсів. Роль і значення централізованих фондів у забезпеченні загальнодержавних потреб. Децентралізовані фінансові ресурси: суть, склад, роль у фінансуванні потреб розширеного відтворення. Фінансові резерви: види та методи формування. Механізм формування та використання фінансових ресурсів суспільства.

Тема 2. Фінансова система

Суть і поняття фінансової системи країни. Структура фінансової системи України. Принципи побудови фінансової системи.

Типологізація та структуризація фінансових систем за територіальною ознакою і типами економічних систем. Організаційна структура фінансової системи. Внутрішня побудова фінансової системи.

Сфери та ланки фінансових відносин: державні фінанси, фінанси суб'єктів господарювання, міжнародні фінанси. Фінансовий ринок як забезпечуюча ланка фінансової системи. Фінансові відносини на світовому ринку.

Тема 3. Генезис і еволюція фінансів

Історичний характер фінансів. Податки як „вихідна клітина пізнання фінансів”. Еволюція податкової форми одержавлення ВВП на різних етапах економічного і соціального розвитку суспільства. Бюджетоформуючі чинники суспільного розвитку. Спеціальні фінансові фонди та їх роль у фінансуванні

цільових державних програм. Становлення та розвиток фінансових інституцій в умовах розбудови ринкових відносин.

Тема 4. Становлення та розвиток фінансової науки

Історичні передумови виникнення фінансової науки та її роль у суспільстві. Сутність, мета і структура фінансової науки. Об'єкт і суб'єкти фінансової науки. Загальнонаукові та спеціальні функції фінансової науки. Інструментарій, поняття та категорії фінансової науки. Еволюція фінансових теорій у XV-XIX ст. Світова фінансова наука у XX ст. та основні її напрями й наукові школи. Фінансова наука в сучасних умовах: теоретичні напрями та тенденції розвитку.

Тема 5. Фінансова політика і фінансове право

Фінансова політика – складова частина економічної і соціальної політики. Ланки фінансової політики. Фінансова стратегія. Фінансова тактика. Фінансова політика України на сучасному етапі.

Суть фінансового механізму і його складові елементи. Фінансові методи. Фінансові важелі, стимули, санкції. Організаційна структура і правовий режим фінансового механізму. Взаємодія фінансового механізму з господарським механізмом і фінансовою політикою.

Управління фінансами. Об'єкти і суб'єкти управління. Функціональні ланки процесу управління фінансами. Стратегічне й оперативне управління.

Поняття та система фінансового права. Норми та предмет фінансового права. Методи фінансово-правового регулювання. Система фінансового права та її джерела. Фінансове законодавство. Суб'єкти фінансового права та їх повноваження. Функції Президента, законодавчих і виконавчих органів влади та управління в галузі загального керівництва фінансами. Повноваження Міністерства фінансів та його структур у сфері оперативного управління фінансами. Управління фінансами на рівні міністерств, відомств, підприємств, домогосподарств. Автоматизовані системи управління фінансами.

Фінансове планування: суть, принципи, завдання. Етапи і методи фінансового планування. Система фінансових планів, їх характеристика. Зведений баланс фінансових ресурсів держави. Фінансове планування на загальнодержавному, галузевому та територіальному рівнях. Фінансові плани підприємств та організацій. Реформування фінансового планування в умовах розвитку ринкових відносин.

Фінансовий контроль. Суть, мета, завдання фінансового контролю. Принципи фінансового контролю. Класифікація фінансового контролю. Види, форми, методи фінансового контролю. Органи фінансового контролю та їх повноваження. Напрями підвищення дієвості фінансового контролю.

Тема 6. Податки. Податкова система

Суть податків та їх характерні ознаки. Елементи податку. Об'єкти оподаткування. Суб'єкт, платник, носій податку. Джерела сплати податків. Масштаб вимірювання податкової бази. Податкова ставка. Податкові пільги.

Класифікація податків. Види податків. Прямі податки. Непрямі податки.

Податкова система: суть, структура, основи побудови. Принципи і методи оподаткування. Податкова політика України на сучасному етапі.

Податок на додану вартість (ПДВ). Соціально-економічна суть ПДВ. Платники, об'єкт, база нарахування податку. Пільги й ставки ПДВ. Порядок обчислення ПДВ до сплати в бюджет.

Механізм справляння акцизного податку.

Платники, об'єкти оподаткування податку на прибуток підприємств. Пільги та ставки податку. Порядок сплати до бюджету.

Основи оподаткування доходів населення. Категорії платників податку на доходи фізичних осіб. Сукупний оподатковуваний дохід як об'єкт оподаткування. Пільги з податку на доходи з фізичних осіб. Побудова шкали ставок оподаткування. Особливості оподаткування доходів громадян не за місцем основної роботи.

Платежі за ресурси. Майнове оподаткування. Місцеві податки і збори.

Тема 7. Бюджет. Бюджетна система

Державні фінанси як елемент фінансової системи. Склад і структура державних фінансів.

Бюджет, як економічна та юридична категорія. Об'єктивні передумови функціонування бюджету держави. Соціально-економічне значення бюджету. Бюджет як економічна категорія. Бюджет як централізований фонд. Бюджет як основний фінансовий план держави. Розподільча і контрольна функції бюджету. Бюджетний механізм фінансового регулювання економіки. Доходи бюджету. Видатки бюджету. Бюджетна політика на сучасному етапі.

Структура і принципи побудови бюджетної системи. Поняття бюджетного устрою. Види бюджетів України. Зведений бюджет. Державний бюджет. Бюджети територіальних громад. Розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи. Бюджетні права органів державної влади і управління. Бюджетне регулювання. Поняття закріплених і регулюючих доходів. Дотації, субсидії, субвенції і їх роль в збалансуванні місцевих бюджетів. Бюджетні резерви.

Роль і призначення бюджетної класифікації. Бюджетна класифікація доходів, видатків бюджету, бюджетного фінансування, державного боргу.

Бюджетний процес. Поняття та основні елементи бюджетного процесу. Організація бюджетного планування. Порядок складання, розгляду, затвердження державного і місцевих бюджетів. Виконання бюджетів. Складання звітів про виконання державного і місцевих бюджетів та їх затвердження. Касове виконання дохідної й видаткової частин державного і місцевих бюджетів.

Економічна суть доходів Державного бюджету України. Форми і методи мобілізації грошових коштів до бюджету. Класифікація доходів

бюджету. Податкові надходження. Неподаткові надходження. Доходи від операцій з капіталом. Офіційні трансферти.

Соціально-економічна суть видатків бюджету. Напрями використання бюджетних коштів. Видатки державного бюджету на розвиток економіки і науки. Склад і структура бюджетних асигнувань на соціально-культурні заходи і соціальний захист населення. Фінансування потреб національної оборони і державного управління.

Тема 8. Бюджетний дефіцит

Бюджетний дефіцит як соціально-економічне явище. Причини та передумови бюджетного дефіциту. Класифікація бюджетного дефіциту. Відкритий і прихований бюджетний дефіцит. Вимушений, свідомий, активний, пасивний дефіцит бюджету. Джерела фінансування бюджетного дефіциту. Емісія грошей як форма фінансування дефіциту бюджету, її соціально-економічні наслідки. Державні позики. Умови результативності державних позик. Бюджетна політика України в галузі фінансування бюджетного дефіциту.

Тема 9. Державний кредит і державний борг

Економічна суть державного кредиту. Роль державного кредиту у формуванні додаткових фінансових ресурсів держави й фінансуванні дефіциту бюджету. Взаємозв'язок і відмінності між державним і банківським кредитом.

Види і форми державного кредиту. Внутрішній і зовнішній державний кредит. Державні позики. Державні грошово-речові лотереї. Використання ощадних вкладів для кредитування потреб держави. Державний позиковий фонд.

Класифікація державних позик. Правове оформлення державних позик. Види державних цінних паперів, порядок їх емісії та погашення. Способи коригування державної позикової політики.

Державний борг. Капітальний і поточний державний борг. Причини виникнення і наслідки зростання державного боргу. Джерела погашення державного боргу. Управління державним боргом.

Тема 10. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання

Суть і склад місцевих фінансів. Роль місцевих фінансів у реалізації соціально-економічної політики адміністративно-територіальних формувань.

Фінансові ресурси місцевого самоврядування. Місцеві бюджети. Доходи і видатки місцевих бюджетів. Загальнодержавні податки і збори, закріплені за місцевими бюджетами. Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів. Види неподаткових надходжень до місцевих бюджетів.

Склад і структура місцевих бюджетів. Видатки бюджетів територіальних громад на потреби місцевого самоврядування. Джерела

надходжень та основні напрями використання. Фінансові ресурси інших органів місцевого самоврядування.

Бюджетний федералізм як наслідки явище концепції суспільних благ держави. Територіальна фінансова незбалансованість та необхідність бюджетного регулювання. Фінансове вирівнювання та методи його здійснення. Механізм надання дотацій вирівнювання, субвенцій, вилучення коштів. Фінансове вирівнювання в контексті проведення адміністративно-територіальної реформи в Україні.

Тема 11. Соціальні позабюджетні фонди

Соціальні позабюджетні фонди як складова частина державних фінансів. Необхідність існування цільових фондів. Види соціальних позабюджетних фондів, їх класифікація та характерні ознаки.

Пенсійний фонд України: призначення, джерела формування, напрями використання. Порядок нарахування і оплати обов'язкових страхових внесків на пенсійне страхування підприємствами й громадянами.

Фонд соціального страхування на випадок тимчасової втрати працездатності: призначення, джерела формування, шляхи використання. Платники, об'єкт нарахування, ставки, джерела сплати обов'язкових платежів на соціальне страхування. Терміни сплати страхових внесків до бюджету.

Призначення, джерела формування, напрями використання фонду соціального страхування на випадок безробіття. Механізм справляння обов'язкових страхових внесків на випадок безробіття.

Фонд загальнообов'язкового соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань: призначення, порядок формування та використання.

Тема 12. Фінанси суб'єктів господарювання

Суть, функції, основи організації фінансів підприємств. Форми фінансування підприємницької діяльності. Класифікація грошових нагромаджень підприємств.

Фінанси комерційних підприємств. Комерційний розрахунок і самофінансування. Грошові нагромадження підприємств. Валовий дохід, порядок його розподілу. Валовий і операційний прибуток. Соціально-економічне значення прибутку і порядок його розподілу. Показники рентабельності. Фонди цільового фінансування, що формуються за рахунок прибутку.

Фінанси підприємств різних форм власності, організацій та підприємств, що здійснюють неприбуткову діяльність. Форми й методи фінансового забезпечення установ невиробничої сфери. Кошторисне фінансування бюджетних організацій. Нормування бюджетних асигнувань. Бюджетне фінансування установ освіти, науки, підготовки кадрів, охорони здоров'я, соціального забезпечення. Позабюджетні кошти бюджетних установ, їх види та порядок використання.

Фінанси громадських організацій і благодійних фондів. Джерела фінансування громадських організацій.

Тема 13. Фінанси домогосподарств

Домогосподарство як суб'єкт фінансових відносин. Місце та роль домогосподарств в економічному кругообороту ресурсів. Суть і характерні ознаки фінансів домогосподарств. Формування первинних і вторинних доходів домогосподарств. Планування грошових потоків на рівні домогосподарств.

Бюджет домогосподарства та його структура. Загальні та сукупні ресурси домогосподарств. Витрати домогосподарств і напрями їх здійснення.

Мотиви та чинники заощаджень домогосподарств. Види заощаджень та їх класифікація.

Особисті фінанси, тенденції їх функціонування та розвитку в умовах ринкового середовища.

Тема 14. Страхування. Страховий ринок

Економічна необхідність, суть і роль страхування. Фінансові відносини у сфері страхування. Форми і методи страхового захисту. Система страхових фондів. Класифікація страхування за об'єктами і ознакою ризику. Обов'язкове й добровільне страхування, принципи їх реалізації.

Страховий ринок. Поняття страхового ринку та його організаційна структура. Учасники страхового ринку. Організаційні форми функціонування страхових компаній. Формування й розвиток страхового ринку в Україні.

Державний нагляд за страховою діяльністю. Ліцензування страхової діяльності.

Тема 15. Фінансовий ринок

Суть фінансового ринку, його роль у мобілізації та перерозподілі фінансових ресурсів. Класифікація фінансових ринків. Ринок позичкових капіталів. Ринок цінних паперів. Первинний і вторинний фінансові ринки. Механізм функціонування фінансового ринку.

Цінні папери як форма фіктивного капіталу. Види цінних паперів та їх характеристика. Пайові цінні папери. Боргові цінні папери. Похідні цінні папери. Приватизаційні цінні папери.

Правове регулювання фінансового ринку. Порядок реєстрації та обігу цінних паперів. Діяльність із випуску та організації обігу цінних паперів. Учасники ринку цінних паперів. Емітенти, інвестори та фінансові посередники.

Фондова біржа. Організація роботи фондової біржі. Порядок допуску цінних паперів до обігу на фондових біржах. Біржові операції та порядок розрахунків при їх здійсненні.

Перспективи розвитку фінансового ринку в Україні.

Тема 16. Фінансовий менеджмент

Фінансовий менеджмент як різновид функціонального менеджменту. Мета, завдання і процедури фінансового менеджменту. Об'єкт і суб'єкти

фінансового менеджменту. Схема організації управління фінансовими відносинами і фінансовими ресурсами. Взаємодія керованої та керуючої підсистем фінансового менеджменту.

Функціональні елементи фінансового менеджменту. Процес розробки й реалізації фінансових рішень. Етапи та складові процесу прийняття фінансових рішень. Стратегія і тактика фінансового менеджменту.

Принципи та функції фінансового менеджменту. Функції суб'єкта управління. Функції об'єкта управління.

Механізм фінансового менеджменту та його складові елементи. Рівні фінансового менеджменту. Системи забезпечення, методи, важелі, інструменти фінансового менеджменту.

Основи управління операційною діяльністю, капіталом, активами підприємств.

Тема 17. Міжнародні фінанси

Поняття фінансового механізму зовнішньоекономічних відносин. Суб'єкти й види зовнішньоекономічної діяльності. Правові норми регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

Валютне регулювання. Валютні обмеження. Використання валютних надходжень.

Валютний курс і валютний паритет. Форми і види валютних курсів. Методика встановлення валютного курсу в Україні. Конвертованість валют.

Валютні ринки. Поняття і види валютних ринків. Правове регулювання діяльності міжбанківської валютної біржі. Організація і порядок роботи біржового валютного ринку. Котирування іноземних валют. Валютні операції. Операції типу "спот", форвардні операції, механізм їх здійснення.

Розвиток валютного ринку в Україні.

Тема 18. Фінансова безпека держави

Поняття та базові елементи економічної безпеки. Нормативно-правова регламентація економічної безпеки в Україні. Рівні економічної безпеки.

Сутність та місце фінансової безпеки в економічній безпеці. Підсистеми фінансової безпеки.

Механізм забезпечення фінансової безпеки. Загальні та специфічні принципи забезпечення фінансової безпеки держави. Показники оцінки стану фінансової безпеки країни. Критерії загроз національній безпеці України в економічній сфері.

Тема 19. Фінанси країн з розвиненою ринковою економікою

Еволюційний розвиток фінансових систем економічно розвинених країн. Сучасні риси та тенденції ринкових фінансових систем.

Фінансові системи окремих країн. Фінансова система європейських країн з соціально-орієнтованою економікою. Фінансова система США. Фінансова система Великобританії. Фінансова система Японії. Фінансові системи скандинавських країн.

Тема 20. Фінанси європейського союзу

Економічна інтеграція в Європі та її цивілізаційний розвиток. Етапи економічної інтеграції ЄС: зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, єдиний внутрішній ринок, економічний та валютний союз. Фінансова політика в галузі поглиблення європейської інтеграції.

Передумови та принципи європейської валютно-фінансової конвергенції (Маастрихтська угода 1992р.). Особливості організації та функціонування фінансів Європейського Союзу. Бюджетна стратегія та організація бюджетного процесу в Євросоюзі. Гармонізація та уніфікація податкової політики в межах Європейського Союзу. Спільна валютна політика і запровадження Євро. Фінансові інвестиції ЄС та їх роль у формуванні погоджених принципів фінансової політики.

Перелік рекомендованої літератури

1. Андрейків Т.Я. Фінанси держави: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2016. 249 с.
2. Бюджетний кодекс України: від 08.07. 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Волохова І.С. Фінанси: навчальний посібник. Харків : ПромАрт, 2018. 261 с.
4. Зайцева І.Ю. Фінанси: підручник. Харків: УкрДУЗТ, 2017. 225 с.
5. Кириченко А.В. Розвиток соціального страхування в Україні: монографія. Київ: Компринт, 2017. 196 с.
6. Колосова В.П. Фінанси міжнародних інституцій в Україні: монографія. Київ: КНЕУ, 2016. – 503 с.
7. Мельничук Л.Ю. Ротарь О.М. Фінанси: навчальний посібник Одеса: Астропринт, 2017. 454 с.
8. Наумов А.Ф. Фінанси : (теорія і практика фінансів України та зарубіжних країн) : навчальний посібник. Миколаїв : В.Д. Швець, 2013. 351 с.
9. Опарін В.М. Фінансова система України: Теоретико-методологічні аспекти. К.: КНЕУ, 2005. 239 с.
10. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): навч. посібник. К.: КНЕУ, 2001. 238 с.
11. Поважний О.С. Фінанси: навчальний посібник. Донецьк: Ноулідж, Донецьке відділення, 2013. 255 с.
12. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755 –VI. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua>
13. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010р. № 2462-VI URL : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
14. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії. Закон України : від 05.10.2000 р. № 2017-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
15. Чугунов І.Я. Фінанси пенсійного забезпечення: монографія. Київ: КНЕУ, 2017. 447 с.

16. Фінанси: навчальний посібник: для студентів вищих навчальних закладів. За редакцією Л.В. Лисяк. Дніпро: Акцент ПП, 2017. 297 с.
17. Фінанси: курс для фінансистів: навч. посібник. За ред В.І. Оспіщева К.: Знання, 2008. 567 с.
18. Фінанси: підручник. За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. К.: Знання, 2008. 611 с.

2.2. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА

Тема 1. Історія виникнення, сучасний стан та розвиток банківської системи

Передумови становлення і розвитку банківської системи. Характеристика банку як специфічної комерційної установи. Сутність банківської діяльності. Сучасні банківські системи та їх характеристики.

Банк як важливий елемент банківської системи, організація банківських систем. Класифікація банківських інститутів.

Принципи організації роботи банку. Банківські операції. Зміст і класифікація пасивних операцій. Сутність активних операцій. Реалізація функцій банку.

Тема 2. Банки як суб'єкти господарювання

Порядок реєстрації банків. Учасники банку. Організаційно-правова форма банку. Особливості створення банку з іноземним капіталом. Порядок створення та реєстрації філій, відділень та представництв банку.

Організаційна структура діяльності банку. Структура апарату управління, структура, задачі основних функціональних підрозділів банку.

Суть ліцензування діяльності банків. Порядок одержання банківських ліцензій. Механізм одержання письмових дозволів на здійснення банківської діяльності.

Шляхи реорганізації банків. Порядок проведення злиття, приєднання, поділу, виділення, перетворення банків. Особливості добровільної і примусової реорганізації банків.

Банківські об'єднання, їх типи та порядок створення.

Тема 3. Національний банк України: завдання, функції, мережа та структура

Суть, роль та призначення Національного банку України (НБУ). Правовий та організаційний статус НБУ.

Завдання, функції територіальних управлінь НБУ. Функції НБУ та їх характеристика: НБУ як центральний банк держави та емісійний центр; регулювання НБУ банківської діяльності та нагляд за нею; валютний орган; банк держави; банк банків; організатор міжбанківських розрахунків; суть та економічні інструменти грошово-кредитної політики НБУ.

Операції, які виконує НБУ.

Органи управління НБУ. Організаційна структура НБУ.

Тема 4. Банківські ресурси як основа функціонування банку

Суть, значення та структура фінансових ресурсів банку. Класифікація банківських ресурсів. Характеристика власних, залучених та запозичених ресурсів банку.

Суть, значення та функції власного капіталу банку. Класифікація власних ресурсів банку. Склад та структура власного капіталу банку. Порядок формування статутного, резервного капіталу та прибутку банку.

Залучені ресурси банку, їх суть та класифікація. Види депозитів банку. Сертифікати банку та їх різновиди. Суть та напрями депозитної політики банку. Процентна політика банку та способи нарахування процентів. Фактори процентної ставки.

Позичковий капітал банку та його складові. Облігації як інструмент формування запозичених коштів банку. Суть, значення та види міжбанківських кредитів. Кредити Національного банку України: види, вимоги, порядок здійснення. Макроекономічні умови формування запозичених коштів банку.

Тема 5. Операції банків з обслуговування платіжного обороту

Характеристика платіжного обороту. Готівкові та безготівкові розрахунки.

Суть і принципи організації безготівкових розрахунків. Системи і законодавча база розрахунків в Україні. Відкриття і ведення банківських рахунків. Характеристика різних видів рахунків.

Форми та способи безготівкових розрахунків, сфера використання і порядок проведення розрахункових операцій. Особливості оформлення розрахункових документів та порядок їх приймання і виконання банками: розрахунки із застосуванням платіжних доручень та платіжних вимог-доручень; порядок здійснення розрахунків чеками та акредитивами; примусове та договірне стягнення (списання) коштів. Особливості розрахунків за допомогою систем дистанційного обслуговування.

Міжбанківські розрахунки в Україні. Необхідність і види міжбанківських розрахунків. Здійснення міжбанківських розрахунків через систему електронних платежів (СЕП). Основні завдання, функції та принципи організації роботи СЕП. Програмно-технологічна структура СЕП. Особливості застосування внутрішньобанківських платіжних систем. Здійснення міжбанківських розрахунків через прямі кореспондентські відносини.

Тема 6. Організація грошового обігу в банках

Організація готівкових грошових розрахунків. Суть і принципи організації готівкових грошових розрахунків.

Загальна характеристика касових операцій банку. Загальні положення та вимоги до касових операцій банку. Касові операції та планування касових оборотів банку: організація касової роботи в банках, підрозділи для проведення касових операцій, режими функціонування приходних та видаткових кас.

Касові операції банків з клієнтами. Види та порядок оформлення касових

операцій. Приймання та видача готівки з каси банку. Здійснення касових операцій через банкомати. Загальні вимоги до організації діяльності банків з перевезення готівки та інших цінностей. Особливості зберігання грошових коштів у банку. Порядок вилучення з обігу та передавання для дослідження сумнівних банкнот та монет.

Забезпечення касової роботи в банку. Забезпечення банків зразками банкнот та їх зберігання. Передавання готівки банками своїм філіям (відділенням), а також між банками. Особливості формування і пакування банкнот та монет національної валюти.

Регулювання обігу готівки банківськими установами та контроль за веденням касових операцій. Визначення касових оборотів банків та емісійного результату. Здавання та отримання банками підкріплень готівкою національної валюти через територіальні управління НБУ.

Тема 7. Класифікація банківських операцій і послуг

Лізингові операції. Сутність та економічне значення лізингу. Класифікація видів лізингу та принципи розвитку лізингового бізнесу. Види лізингових платежів та методика їх розрахунку. Ризики лізингових операцій.

Факторингові операції. Основні поняття та елементи факторингу. Класифікаційна характеристика видів та форм факторингу. Механізм здійснення факторингової операції. Факторинг у зовнішньоекономічній діяльності. Вартість факторингової послуги. Ризики, що виникають при здійсненні факторингової операції.

Форфейтинг. Основні поняття та елементи форфейтингу. Механізм здійснення та вартість форфейтингової операції. Ризики, пов'язані зі здійсненням форфейтингової операції.

Гарантійні послуги банків. Посередницькі, консультаційні та інформаційні послуги. Довірчі (трастові) послуги. Організація послуг щодо зберігання цінностей у банку.

Операції банку з дорогоцінними металами та дорогоцінним камінням. Банки як суб'єкти ринку дорогоцінних металів. Загальна характеристика банківських операцій з дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням.

Тема 8. Банківське кредитування як основа діяльності банку

Суть, значення та необхідність кредиту. Форми та функції кредиту. Класифікація банківських кредитів та їх характеристика. Принципи та правила кредитування.

Порядок надання і способи погашення кредитів для юридичних осіб. Кредитна угода та порядок її оформлення. Плата за кредит та її диференціація.

Форми забезпечення повернення банківських позичок (застава, гарантія, перевідступлення боргу, іпотека страхова угода).

Кредитний портфель банку: суть, класифікація та порядок його формування.

Особливості надання та погашення окремих видів кредиту. Споживчий банківський кредит та його особливості. Консорціум та паралельні кредити. Кредити під цінні папери. Контокорентний кредит. Поточний рахунок з

овердрафтом. Іпотечні кредити. Обліковий кредит. Позики під заставу банків.

Тема 9. Інвестиційна діяльність комерційних банків

Суть, значення та характеристика інвестицій. Напрями участі банків в інвестиційному процесі. Відмінні риси інвестиційної і кредитної діяльності банків. Основні цілі інвестиційної діяльності банків. Емісійна діяльність банку на ринку цінних паперів. Прямі банківські інвестиції.

Інвестиційні банки та специфіка їх діяльності. Інвестиційний портфель банку: суть, порядок, принципи формування та класифікація.

Інвестиційна стратегія та інвестиційна політика банку.

Тема 10. Банківське обслуговування зовнішньо-економічної діяльності

Суть валютних операцій банку та їх характеристика. Порядок ліцензування банківських валютних операцій. Види операцій банку в іноземній валюті.

Суть та види валютних курсів. Крос-курс та методи його визначення.

Поточні операції банку, пов'язані з рухом капіталу та їх загальна характеристика.

Суть документарних розрахунків. Форми міжнародних розрахунків: інкасо, акредитив, банківський переказ. Суть та види інкасо. Умови виконання документарного інкасо. Схема документообороту при використанні інкасо.

Види акредитивів та їх характеристика. Послідовність здійснення міжнародних розрахунків при використанні акредитивів.

Суть, види та загальна характеристика банківського переказу. Механізм здійснення міжнародних розрахунків з використанням банківського переказу.

Валютна позиція банку та порядок її визначення. Суть відкритої та закритої валютної позиції банку. Коротка та довга відкрита валютна позиція банку. Норматив ризику загальної відкритої (довгої/короткої) валютної позиції банку, механізм його розрахунку та нормативне значення. Фактори впливу на розмір відкритої валютної позиції банку.

Тема 11. Економічний аналіз діяльності банку

Система інформаційного забезпечення фінансово-економічного аналізу банків. Вимоги до фінансової та статистичної звітності банку. Форми звітності банку та їх характеристика. Мета аналізу пасивних операцій банку. Етапи проведення аналізу пасивів банку. Аналіз власного капіталу банку та його складових. Порядок проведення аналізу зобов'язань банку.

Загальний аналіз активних операцій банку. Вертикальний та горизонтальний аналіз активів банку. Групування статей активу балансу банку за суттю банківських операцій, принципами ліквідності, дохідності, ризику. Аналіз активів банку за допомогою системи коефіцієнтів.

Доходи, витрати, прибуток банку: їх суть, класифікація та механізм розрахунку.

Дохідність банку та порядок її визначення. Аналіз показників ефективності діяльності банку.

Ліквідність та платоспроможність банку. Оцінка ресурсної бази банку з позицій ліквідності та забезпеченості потреб банку в ліквідних коштах.

Тема 12. Узагальнююча оцінка фінансового стану комерційного банку

Суть і необхідність узагальнюючої оцінки фінансового стану банку.

Суть та значення рейтингів. Проблеми становлення цілісної системи рейтингів. Типи рейтингових оцінок. Групи користувачів рейтингових оцінок. Види рейтингів банків. Рейтингова оцінка загального стану та стабільності банківської системи "CAMELS". Основні компоненти рейтингової оцінки "CAMELS" та їх характеристика. Суть цифрового рейтингу та порядок його визначення за всіма компонентами. Механізм визначення комплексної рейтингової оцінки для окремого банку. Критерії оцінки достатності капіталу (C), якості активів (A), менеджменту (M), надходження (E), ліквідності (L), чутливості до ринкового ризику (S). Процедура затвердження рейтингу банку.

Тема 13. Банківський маркетинг

Суть банківського маркетингу та механізм його здійснення. Основна мета банківського маркетингу.

Принципи організаційного процесу банківської діяльності та їх характеристика. Структура банку та характерні чинники впливу на неї. Процес розробки стратегії банківського маркетингу.

Принципові схеми побудови банку. Основні групи організаційних структур банку.

Механізм реалізації стратегії банківського маркетингу.

Тема 14. Банківський менеджмент

Суть банківського менеджменту.

Об'єкти та суб'єкти фінансового менеджменту банку. Функції фінансового менеджменту банку. Фінансовий механізм управління в банку. Фінансове лінування в банку. Складові фінансового плану та їх характеристика. Регулювання діяльності банку. Фінансовий контроль та його складові. Інформаційна база фінансового менеджменту.

Модель фінансового менеджменту банку. Фінансові служби банку та їх взаємозв'язок.

Суть управління активами і пасивами банку. Завдання банку щодо управління активами і пасивами банку та їх загальна характеристика. Принципи управління активами і пасивами банку.

Етапи управління банківськими ризиками. Категорії банківських ризиків. Фінансові банківські ризики. Суть кредитного, депозитного, валютного, відсоткового і інвестиційного ризиків та методи їх оцінки. Функціональні ризики банку. Інші зовнішні ризики банку.

Перелік рекомендованої літератури

1. Аранчій В.І., Л.М. Бойко, Л.В. Черненко. Гроші та кредит: навч. посібник. Львів: Магнолія 2006, 2013. 300 с.
2. Банки з державною участю в Україні: теорія, методика та практика: монографія / В.В. Огородник; Міністерство освіти і науки України, Державний вищий навчальний заклад «Університет банківської справи». Київ: Університет банківської справи, 2019. 319 с.
3. Банківська система: Підручник / За ред. проф. С. К. Реверчука. Львів: Магнолія 2006, 2013. 400 с.
4. Горалько О.В., Козій І.С. Банківська діяльність: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 336 с.
5. Державне регулювання банківського сектору у забезпеченні соціально-економічного розвитку України: теорія, методологія, практика : монографія / Галина Олександрівна Кришталь; Міністерство освіти і науки України, ПВНЗ «Європейський університет». Київ: В.С. Вишемирський, 2019. 411 с.
6. Живко З.Б. Банківська діяльність: Навчальний посібник. Київ: Алерта, 2012. 248 с.
7. Карась М.П. Банківська система: навчальний посібник. Херсон, Олді-плюс, 2015. 291 с.
8. Карчева Г.Т. Ефективність та конкурентоспроможність банківської системи України: монографія. Київ: ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016. 279 с.
9. Колодізев О.М., Губарева І.О., Огородня Є.М. Формування монетарної політики Національного банку в контексті забезпечення сталого розвитку економіки України: монографія. Харків: ІНЖЕК, 2015. 325 с.
10. Копилюк О. І., Музичка О. М. Банківські операції: Навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 536 с.
11. Костенко Р.В. Центральний банк та грошово-кредитна політика : тестові завдання для проведення контролю знань : методичні рекомендації для студентів денної форми навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Одеса: Астропринт, 2017. 23 с.
12. Левандівський О.Т. Банківські операції: навчальний посібник. Київ: Знання, 2012. 463 с.
13. Реверчук С.К. Фінансова стабільність банків в Україні: організаційно-управлінські аспекти: монографія. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. 206 с.
14. Симов'ян С.В. Діяльність банків в Україні по запобіганню та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом: фінансово-правові основи : монографія. Харків: Золота миля, 2011. 415 с.
15. Системний ризик і макропруденційна політика в банківському секторі : монографія / Р.В. Корнилюк; Міністерство освіти і науки України, Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». Київ : КНЕУ, 2019. 461 с.
16. Скоморович І.Г. Банківські операції: навч.посібник. Львів: Магнолія 2006, 2010.482с.

17. Старинський М.В. Проблеми та перспективи правового регулювання валютних відносин в Україні: монографія. Суми: Мрія, 2015. 342 с.
18. Фінансові шоки в банківській системі України: теорія, практика та шляхи адаптації: монографія / Наталія Іванівна Версаль; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ: О.В. Ямчинський, 2019. 470 с.
19. Хайлук С.О. Моделювання процесів оцінки ефективності банківської системи: монографія. Київ : УБС НБУ, 2014. 334 с.
20. Холодна Ю.Є., Рац О.М. Банківська система : навчальний посібник. Харків: ХНЕУ, 2013. 314 с.
21. Шелест О.Л. Гроші та кредит : навчальний посібник для студентів галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво». Харків: О.В. Бровін, 2014. 267 с.

2.3. ГРОШІ ТА КРЕДИТ

Тема 1. Необхідність, суть, функції та форми грошей

Необхідність грошей. Гроші як форма вияву суспільних відносин. Специфіка вияву суті грошей у різних економічних системах. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Поява грошей як об'єктивний наслідок розвитку товарного виробництва та обміну. Форми вартості грошей: проста, повна, загальна, грошова, ідеальна. Роль держави у створенні грошей.

Поняття про функції грошей та їх еволюція. Функція міри і вартості, її суть, сфера використання. Масштаб цін. Ідеальний характер міри вартості. Ціна як грошовий вираз вартості товарів. Функція засобу обігу, її суть, сфера використання; реальність і кількісна визначеність грошей у цій функції. Функція засобу платежу, її суть, відмінність від функції засобу обігу, сфера використання, еволюція. Функція засобу накопичення, її суть, сфера використання. Вплив часу на функцію засобу накопичення.

Світові гроші. Еволюція золота як світових грошей. Передумови використання національних та колективних валют як світових грошей. Взаємозв'язок функцій грошей. Вплив на функції грошей зміни їх вартості.

Тема 2. Теорії грошей та грошово-кредитного регулювання

Класична кількісна теорія грошей, її основні постулати. Економічні причини появи кількісного підходу до вивчення ролі грошей. Еволюція постулатів кількісної теорії. Металістична теорія грошей. Номіналістичне трактування суті грошей послідовниками кількісної теорії. Внесок Дж. Кейнса у розвиток кількісної теорії грошей. Теорія макроекономічного аналізу: місткість ринку, принцип ефективного попиту, теорія зайнятості, норми відсотка, гранична ефективність капіталу.

Сучасний монетаризм як альтернативний напрямок кількісної теорії. Особливості монетаристських трактувань ролі держави в регулюванні економіки. Внесок М. Фрідмена у розробку монетарної політики на основі неокласичного варіанту кількісної теорії.

Зближення позицій монетаристів та неокейнсіанців у їхніх поглядах на

грошово-кредитну політику в сучасних умовах. Стабілізаційна політика кейнсіанців. Кейнсіанська модель сукупного попиту та пропозиції. Стабілізаційна політика монетаристів. Монетаристська модель сукупного попиту та пропозиції. Кейнсіансько-неокласичний синтез.

Тема 3. Грошовий обіг і грошова маса

Поняття грошового обігу як процесу руху грошей. Основні суб'єкти грошового обігу: фірми, сімейні господарства, державні структури, фінансові посередники. Структура сукупного грошового обігу. Грошовий обіг. Фіскально-бюджетний обіг. Кредитний обіг. Фінансовий обіг. Грошові платежі як елементарні складові грошового обігу. Основні ринки, що взаємопов'язані грошовим обігом. Національний дохід і національний продукт як визначальні параметри грошового обігу. Економічна основа та загальна схема грошового обігу.

Основні сфери грошового обігу. Безготівковий грошовий обіг. Готівковий грошовий обіг. Співвідношення між безготівковим і готівковим грошовим обігом та подальша його тенденція. Канали надходження грошей та їх вилучення з грошового обігу. Модель сукупного грошового обігу.

Поняття грошового потоку та критерії класифікації цих потоків. Структура грошового потоку. Характеристика основних видів грошових потоків. Взаємозв'язок між окремими видами грошових потоків. Балансування потоків національного доходу і національного продукту через внутрішній та зовнішній грошові ринки.

Маса грошей, що обслуговує грошовий обіг, її склад та фактори, що визначають її зміну. Структура грошової маси. Базові гроші. Грошові агрегати. Характеристика грошових агрегатів. Первинна емісія Центрального банку. Вторинна емісія депозитних грошей комерційних банків. Грошовий мультиплікатор.

Закон кількості грошей, необхідних для обігу, його суть, вимоги та наслідки порушення вимог. Швидкість обігу грошей: поняття, фактори, що визначають швидкість обігу, вплив її на масу та сталість грошей. Порядок розрахунку швидкості обігу грошей.

Тема 4. Грошовий ринок

Суть грошового ринку. Суб'єкти та об'єкти грошового ринку. Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Особливості вияву на грошовому ринку основних ринкових ознак: попиту, пропонування, ціни.

Інституційна модель грошового ринку. Канали прямого й опосередкованого фінансування. Банки й небанківські фінансово-кредитні структури як суб'єкти грошового ринку. Економічна структура грошового ринку.

Попит на гроші. Теоретичні моделі попиту на гроші, основні мотиви сукупного попиту на гроші. Фактори, що визначають зміну попиту на гроші.

Пропозиція грошей. Теоретичні положення пропозиції грошей. Суть та механізм формування пропозиції грошей. Фактори, що визначають зміну пропозиції грошей.

Тема 5. Грошові системи

Суть грошової системи, Призначення та місце в економічній системі країни. Поняття грошової системи. Склад грошової системи. Система металевого обігу: біметалізм та монометалізм. Системи паперового та кредитного обігу. Елементи грошової системи.

Основні типи грошових систем, їх еволюція. Класифікація типів грошових систем. Грошові системи ринкового та неринкового типу. Грошові системи відкритого та закритого зразка. Саморегульовані і регульовані грошові системи.

Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери. Методи регулювання: прямого впливу, опосередкованого впливу. Грошово-кредитна політика Центрального банку: сутність, типи, стратегічні цілі, проміжні та тактичні завдання. Інструменти грошово-кредитного регулювання.

Тема 6. Інфляція та стабілізація грошового обігу

Інфляція: суть, форми вияву, причини та наслідки. Суть інфляції та її основні форми: повзуча, галопуюча, гіперінфляція, відкрита та закрита інфляція. Види інфляції. Вплив інфляції на виробництво, зайнятість та життєвий рівень. Інфляція у системі державного регулювання грошової сфери. Особливості інфляційного процесу в Україні.

Тема 7. Грошові реформи

Грошові реформи: поняття, цілі та види грошових реформ. Класифікація грошових реформ. Основні методи стабілізації валют: дефляція, деномінація, нуліфікація, девальвація, ревальвація. Основні моделі грошових реформ. Особливості проведення грошової реформи в Україні.

Тема 8. Кредит у ринковій економіці

Теорії кредиту. Основні положення натуралістичної теорії кредиту. Основні положення капіталотворчої теорії кредиту. Необхідність кредиту. Суб'єкти та об'єкти кредитних відносин. Основні функції кредиту. Сутність процента, види, економічні межі руху та фактори зміни ставки процента. Процент в умовах інфляції. Роль процента.

Тема 9. Форми та види кредиту

Форми та види кредитів. Критерії класифікації кредиту. Характеристики окремих форм кредиту, банківського, державного, комерційного, міжнародного, споживчого. Переваги і недоліки кожної з форм. Види кредиту, критерії їх класифікації.

Банківський кредит як переважний вид кредиту. Принципи банківського кредитування.

Тема 10. Фінансові посередники у грошово-кредитній системі держави Сутність, призначення та види фінансового посередництва.

Фінансові посередники як суб'єкти грошового ринку. Види фінансових посередників. Загальна схема фінансового посередництва.

Банки як суб'єкти фінансового посередництва. Місце банків у системі грошового ринку.

Тема 11. Центральний банк

Центральні банки, їх походження, призначення, функції та операції. Становлення та розвиток банківської системи України. Структура та правовий статус НБУ. Завдання і функції НБУ. Операції НБУ. Організація нагляду Національного банку України за діяльністю комерційних банків. Санкції, які застосовуються НБУ за порушення банківського законодавства.

Контроль та аудит у Центральному банку. Основні цілі та структура контролю у Центральному банку. Принципи та елементи ефективної системи внутрішнього контролю у Центральному банку. Роль і завдання внутрішнього аудиту.

Тема 12. Грошово-кредитна політика та її інструменти

Сутність і цільова спрямованість грошово-кредитної політики. Стратегічні, проміжні та тактичні цілі грошово-кредитної політики держави. Інструменти грошово-кредитної політики. Інструменти прямого впливу: механізм готівкової емісії, пряме обмеження банківських кредитів, регламентування умов видачі конкретних видів кредитів. Операції на відкритому ринку. Грошово-кредитний мультиплікатор. Види грошово-кредитної політики. Грошово-кредитна політика Національного банку України.

Тема 13. Комерційні банки

Комерційні банки: походження, види, правові основи організації. Розвиток та формування комерційних банків України. Ліцензування банківської діяльності. Функції комерційних банків.

Операції комерційних банків, їх класифікація та загальна характеристика. Пасивні (власні, залучені та позичені ресурси) і активні (грошові кошти, кредитний портфель, цінні папери на продаж, інвестиційний портфель, майно та нематеріальні активи) операції комерційних банків. Розвиток нових видів банківських продуктів і умовах подальшого розвитку кредитних відносин.

Тема 14. Небанківські фінансово-кредитні інститути

Роль небанківських фінансово-кредитних інститутів у розвитку національної економіки. Небанківські фінансово-кредитні установи: страхові компанії, пенсійні фонди, ломбарди, фінансові компанії, спілки тощо. Особливість їх функціонування з урахуванням окремих видів фінансових інструментів. Небанківські кредитні установи. Договірні ощадні інститути: страхові компанії, недержавні пенсійні фонди. Інвестиційні небанківські посередники.

Тема 15. Фінансові посередники провідних країн світу

Фінансові посередники США. Роль Федеральної резервної системи у функціонуванні кредитної системи США. Депозитні та не депозитні установи. Федеральна корпорація страхування депозитів.

Фінансово-кредитні посередники Великої Британії. Рівні системи фінансових посередників. Банк Англії. Фінансові посередники Німеччини. Бундесбанк – Німецький федеральний банк.

Особливості функціонування фінансових посередників Франції та Японії.

Тема 16. Валюта, валютний курс, валютний ринок

Поняття валюти. Призначення і сфера використання валюти. Види валюти: національна, іноземна, колективна. Сутність і види валютних відносин.

Валютний курс та конвертованість валют. Сутність, основи формування й види валютного курсу. Порядок визначення валютних курсів. Регулювання валютних курсів. Режим валютного курсу в Україні. Поняття, значення й механізм забезпечення конвертованості валюти.

Валютний ринок: суть та основи функціонування. Об'єкти та суб'єкти валютного ринку. Основні види валютних операцій. Біржова та позабіржова торгівля валютою. Роль банків на валютному ринку. Фактори, що впливають на кон'юнктуру валютного ринку.

Тема 17. Національна система валютного регулювання і контролю

Валютне регулювання; суть і необхідність. Суб'єкти валютного регулювання. Органи валютного регулювання. Механізм регулювання валютного курсу: девальвація, ревальвація, валютна інтервенція. Основні положення порядку обігу іноземної валюти на території України. Регламентація статусу валюти та порядку здійснення операцій з нею (правила купівлі-продажу, ввозу-вивозу, використання валютного виторгу, здійснення валютних платежів, накопичення золотовалютних запасів тощо). Платіжний баланс, його загальна характеристика та структура. Платіжний баланс у механізмі валютного регулювання. Золотовалютні запаси у системі валютного регулювання.

Тема 18. Міжнародна валютно-кредитна система

Валютні системи: поняття, структура, призначення. Види валютних систем: національні, регіональні, світові. Поняття міжнародної валютно-кредитної системи та її елементи. Система золотого стандарту. Бреттон-Вудська валютна система. Основні засади побудови Ямайської валютної системи. Європейська валютна система.

Тема 19. Міжнародні валютно-кредитні організації

Міжнародні валютно-кредитні установи та їх призначення. Поняття валютно-кредитної установи. Міжнародний валютний фонд. Міжнародний банк реконструкції і розвитку. Міжнародна асоціація розвитку. Міжнародна фінансова корпорація. Багатостороння агенція гарантування інвестицій. Міжнародний центр із врегулювання інвестиційних спорів. Банк міжнародних розрахунків.

Регіональні валютно-кредитні установи. Поняття регіональних валютно-кредитних установ. Європейський банк реконструкції та розвитку. Міжамериканський банк розвитку. Багатосторонній інвестиційний фонд. Африканський банк розвитку. Азіатський банк розвитку. Банк розвитку держав

Центральної Африки. Міжнародний інвестиційний банк.

Перелік рекомендованої літератури

1. Алексєєв І.В. Гроші та кредит: навч. посібн. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 312 с.
2. Береславська О.І. Міжнародні розрахунки та валютні операції: навчальний посібник. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 367 с.
3. Глущенко С.В. Гроші, кредит, кредитний ринок: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: НУКМА, 2015. 203 с.
4. Колотуха С.М. Гроші та кредит: навчальний посібник. Київ : Знання, 2012. 495 с.
5. Корецька Н.І. Історія грошей та кредиту країн світу : навчальний посібник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2014. 338 с.
6. Косова Т.Д. Центральний банк і грошово-кредитна політика. Київ: ЦУЛ, 2011. 465 с.
7. Крекотень І.М. Гроші та кредит: навчальний посібник. Полтава: А.Ф. Пусан, 2018. 113 с.
8. Кузнецова Т. В. Гроші та кредит: навчальний посібник. Краматорськ: ДДМА, 2012. 207 с.
9. Мазур І. М. Гроші і кредит. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2011. 319 с.
10. Наумов А.Ф. Гроші та кредит: в Україні і міжнародній економіці: (теорія, практика): навчальний посібник. Миколаїв: В.Д. Швець, 2013. 295 с.
11. Національний банк і грошово-кредитна політика: Підручник. За ред. докт. екон. наук, проф. А. М. Мороза та канд. екон. наук, доц. М. Ф. Пуховкіної. К.: КНЕУ, 2006. 368 с.
12. Посікіра Р.Р. Іпотека: практичний poradник для юриста. Львів: Західно-український консалтинг центр, 2017. 453 с.
13. Пуховкіна М.Ф. Центральний банк та грошово-кредитна політика: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Київ: КНЕУ, 2010. 312 с.
14. Огородник В.В. Банки з державною участю в Україні: теорія, методика та практика: монографія. Київ: Університет банківської справи, 2019. 319 с.
15. Сисоєва Л.Ю. Гроші і кредит: у схемах і таблицях: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2014. 245 с.
16. Терес А.В. Стабілізаційні механізми сучасної грошово-кредитної політики. Київ, 2012. 212 с.
17. Швець В.Я. Гроші та кредит: навчальний посібник: В.Я. Швець, Н.Ф. Єфремова, О.І. Чічкань; Міністерство освіти і науки України, Дніпродзержинський державний технічний університет (ДДТУ). – Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2015. – 301 с.
18. Шишкіна О.В. Гроші та кредит: теорія і практика. Чернігів: Вид. Брагинець О.В., 2018. 570 с.

ІІІ. ПИТАННЯ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Фінанси

1. Об'єктивна необхідність, суть та функції фінансів
2. Моделі фінансових відносин у суспільстві
3. Фінансові ресурси, їх суть та призначення
4. Характеристика сфер і ланок фінансової системи
5. Завдання, зміст, умови результативності фінансової політики
6. Суть, функції і характерні ознаки податків
7. Соціально-економічне призначення та функції бюджету
8. Бюджетний устрій та принципи його побудови.
9. Причини, види та форми фінансування дефіциту бюджету
10. Суть державного боргу, його види та методи управління ним
11. Місцеві бюджети, їх доходи і видатки
12. Економічна суть страхування, його функції
13. Ринок цінних паперів: суб'єкти, об'єкти та організація функціонування
14. Суть, функції та структура фінансового ринку
15. Суть, функції, основи організації фінансів підприємств

Банківська система

1. Сутність та функції банківської системи.
2. Види та класифікація комерційних банків.
3. Активні операції комерційних банків.
4. Пасивні операції комерційних банків.
5. Економічна характеристика ресурсів комерційного банку.
6. Власний капітал банку, його склад і порядок формування.
7. Залучені ресурси комерційного банку, порядок їхнього формування.
8. Позичені ресурси комерційного банку.
9. Порядок відкриття та обслуговування банківських рахунків.
10. Поняття, види та характеристика банківських платіжних карток.
11. Сутність, принципи та функції кредиту.
12. Кредитний ризик: сутність і методи управління.
13. Формування банківського портфеля цінних паперів.
14. Сутність фінансової стійкості комерційних банків.
15. Доходи і витрати комерційних банків.

Гроші та кредит

1. Суть та функції грошей.
2. Грошовий оборот та його структура.
3. Закон грошового обігу.
4. Сутність та економічна основа грошового обороту.
5. Маса грошей, що обслуговує грошовий оборот, її якісна та кількісна характеристика.
6. Сутність та особливості функціонування грошового ринку
7. Структура грошового ринку
8. Грошові реформи, їх цілі та види.
9. Причини, форми прояву та наслідки інфляції.

10. Валютний курс та фактори, що на нього впливають. Конвертов валюти.
11. Валютна система. Види валютних систем.
12. Сучасні форми кредиту та механізми їх дії.
13. Банківська система України та особливості її формування.
14. Поняття банку. Види банків у ринковій економіці та їх операції.
15. Роль міжнародних та регіональні кредитно-фінансових установ.

Голова фахової атестаційної комісії

з комплексного екзамену

завідувач кафедри фінансів та обліку,

доктор економічних наук, професор

Галина МИСЬКІВ